

Wilhelmus

- Geschreven tussen 1570/1572 door Filips van Marnix van Sint-Aldegonde (waarschijnlijk).
- 15 coupletten die een acrostichon vormen: *Willem van Nassov*¹.
- Meestal 1^e en soms 6^e couplet gezongen.
- Nederlandse Volkslied sinds 10 mei 1932.

Willem van Oranje – Nassau

- Slot Dillenburg, 24 april 1533 — Delft, 10 juli 1584.
- Prins van Oranje, graaf van Nassau, baron van Breda
- Bijnaam: *de Zwijger* omdat hij nooit het ‘achterste van zijn tong liet zien’.
- Opgegroeid aan het hof van Karel V in Brussel; Karel leunde (letterlijk) op Willem.
- Stadhouders van Holland, Zeeland en Utrecht namens Filips II (1559 – 1567).
- Eerste leider Nederlandse Opstand tegen de Filips II (1568 – 1648).

Willem van Nassau in 1580.

Karel V

Filips II

Europa in 1490.

¹ In het Middelnederlands waren ‘v’ en ‘w’ inwisselbaar, net als ‘i’ en ‘j’.

Wilhelmus

Tekst 1572

1^e) **Wilhelmus van Nassouwe**
Ben ick van Duytschen bloet,
Den Vaderlant getrouwe
Blyf ick tot in den doot:
Een Prince van Oraengien
Ben ick vrij onverveert,
Den Coninck van Hispaengien
Heb ick altyt gheheert.

6^e) **Mijn** Schilt ende betrouwen
Sijt ghy, o Godt mijn Heer,
Op u soo wil ick bouwen
Verlaet mij nimmermeer:
Dat ick doch vroom mach blijven
V dienaer taller stondt,
Die Tyranny verdrijven,
Die my mijn hert doorwondt.

Wilhelmus van Nassouwe
ben ik, van **Duitsen** bloed,
den vaderland getrouwe
blijf ik tot in den dood.
Een Prinse van **Oranje**
ben ik, vrij **onverveerd**,
den Koning van **Hispanje**
heb ik altijd geëerd.

Mijn schild ende betrouwen
zijt Gij, o God mijn Heer,
op U zo wil ik bouwen,
Verlaat mij **nimmermeer**.
Dat ik doch **vroom** mag blijven,
uw dienaar t'aller stond,
de **tirannie** verdrijven
die mij mijn hart **doorwondt**.

Docentenhandleiding

Geschiedenis toelichting

Karel V was door het samenkomen van verschillende vorstelijke dynastieën zowel Keizer van het Duitse Rijk, Koning van Kastilië en Aragon (Spanje) en heer over de verschillende vorstendommen in de Nederlanden. (de hele moderne BeNeLux). Om dit grote rijk te besturen werden verschillende 'landvoogden' aangesteld en onder deze landvoogden stonden per regio ook verschillende 'stadhouders'.

In 1555 werd hij opgevolgd door zijn zoon Filips II. Terwijl Karel was opgegroeid in de Nederlanden en de streek goed kende nog redelijk tolerant was tegenover de speciale vrijheden die er golden moest Filips daar niets van hebben. Zowel op politiek als religieus vlak moest hij niets hebben van de eigen stem van de Nederlanden. Er werd sterk gecentraliseerd zonder naar de lokale edelen en steden te luisteren en het opkomende Protestantisme werd met harde hand onderdrukt door de fanatieke Katholiek Filips.

Willem van Nassau was een telg uit de aanzienlijke 'Duitse' familie van Nassau. Van zijn oom erfde hij verder het zelfstandige vorstendommetje Orange in het zuiden van Frankrijk. Karel V stond het alleen toe dat hij dit kreeg als de jonge Willem opgroeide aan zijn hof in Brussel. Hier ontwikkelde Willem zich tot een talentvolle en belangrijk diplomaat en raadsheer van Karel. Onder Filips werd hij stadhouder van Holland, Zeeland en Utrecht en daarmee feitelijk Filips plaatsvervanger in deze gebieden. Willem lijfspreuk was *Je maintiendrai* ('ik zal handhaven')(nog steeds terug te vinden op Nederlandse symbolen)

In de Nederlanden kwam steeds meer onvrede over Filips politiek en religieuze intolerantie. Nadat Filips, na herhaalde oproepen van de gewesten onder leiding van Willem, niet wilde luisteren braken er ongeregelde heden uit (Beeldenstorm 1566) en kwamen edelen in opstand. De meeste steden sloten zich bij het verzet aan. *"Ik kan niet goedkeuren dat vorsten over het geweten van hun onderdanen willen heersen en hen de vrijheid van geloof en godsdienst ontnemen"* zei Willem in 1564 over Filips beleid. Filips reageerde door het sturen van de Hertog van Alva met militairen om de steden te dwingen naar hem te luisteren. Willem vluchtte daarop naar Duitsland om vanuit daar de militaire strijd tegen de Spaanse troepen te organiseren. **Het is rond deze tijd dat de persoonlijk secretaris van de Prins, Filips van Marnix van Sint-Aldegonde, het Wilhelmus dichtte. Het heeft de vorm van een gedicht waarin de tekst gesproken wordt door Willem van Nassau.**

Het Hollandsche stadje Den Briel werd bevrijd door de Watergeuzen (1 april 1572). Deze militairen werden onder andere betaald door Willem. In die tijd ging hij over van het Katholicisme naar het Protestantisme. Haarlem, Alkmaar en Leiden werden belegerd door de troepen van Alva. Haarlem viel in 1573, maar Alkmaar (1573) en Leiden (1574) werd ontzet door de Geuzen.

In 1580 werd Willem 'vogelvrij' verklaard door Filips. Iedereen die de kans zag mocht hem vermoorden en zou door Filips worden beloond. In 1581 tekende de vertegenwoordigers van opstandige staten onder leiding van Willem de '*Acte van Verlatinghe*' waarin Filips officieel werd afgezet als landsheer en al het in zijn naam uitgeoefende gezag niet meer werd erkend.

Op 10 juli 1584 werd de Willem na het middageten in zijn huis in Delft dood geschoten door de Katholieke Fransman Balthasar Gerards. Deze werd 3 dagen later bruut geëxecuteerd.

De Nederlandse opstand duurde nog 64 jaar door. In 1648 werd vrede gesloten (verdrag van Munster) en ontstond officieel de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden, de voorloper van het huidige Nederland. Willem van Oranje-Nassau ligt begraven in de Nieuwe Kerk in Delft. Zijn nageslacht bleef (met onderbrekingen) een hele belangrijke rol spelen in de politiek van de Republiek als gekozen stadhouders. Sinds 1815 zijn de Oranje-Nassau's Koningen der Nederlanden.

Uitleg moeilijke woorden

Nassouwe = Nassau

Duitsen = In het verleden was "Duits" een neutraal woord. De vele volkeren waaruit de gebieden waaruit, onder andere, Nederland en Duitsland bestonden, werden Duitse volken genoemd. Vandaag spreken we nog van Nederduitse (bijv. Nederlands) en Hoogduitse (bijv. Duits) talen.

Dat veranderde toen Pruisen ophield te bestaan en Duitsland werd. Duits was nu geen neutraal woord meer en kreeg zijn huidige betekenis. Vanzelfsprekend beschreef men het Nederlandse sinds die tijd niet meer met Duits.

Hoe zit het met Diets? Diets en Duits zijn hetzelfde woord, het woord zelf komt van het Middelnederlandse woord '**diet**' wat volk betekent. In Noord-Nederlandse dialecten sprak men over Duits, in Zuid-Nederlandse dialecten over Diets. Diets heeft zijn oorspronkelijke betekenis wel enigszins behouden. Alhoewel het Wilhelmus letterlijk het woord Duits bezigt, zou het gebruik van "Diets" inhoudelijk dichterbij de originele betekenis komen.

bron: wikisource - nl.wikisource.org/wiki/Het_Wilhelmus

Onverveerd = onvervaard = dapper

Hispanje = Spanje

Betrouwen = vertrouwen

Nimmermeer = nooit

Vroom = godsdienst wenselijk

tirannie = heerschappij, gekenmerkt door geweld en willekeur

doorwondt = doorboren, verwonden